

Stig Wennerström – spion i kallt krig

I kronologisk tidsordning beskrivs Wennerströms liv och hur han nästlas in i spionlivet mellan Tyskland, Sovjetunionen, USA och Sverige. Han är smart, artig och mycket omtyckt av militärer och politiker vilket tillsammans med sin mycket föredömliga fru gör att familjen håller hög status i de länder de bor i. Filmen lyfter med intresseväckande lätthet de politiska kapprustningarna och Wennerströms drag i Kalla krigets maktspel.

Speltid: 35 min

Från: åk 7 till gymnasiet

Ämne: historia, samhällskunskap

Produktionsland:

Sverige, 2017

Svensk version:

© Filmo, 2018

Ansvarig utgivare:

Sandra Ortíz del Gaiso

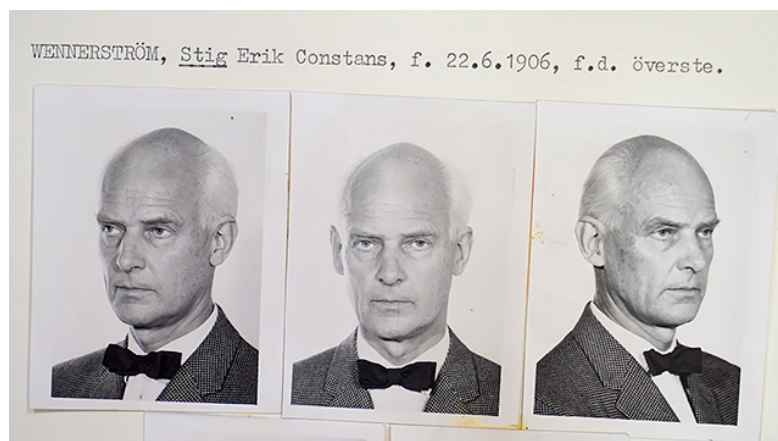
Filmnr: EDU0033

**För ytterligare
källinformation:**

Kontakta Filmo
08-445 25 50
info@filmo.se

Nyckelord:

kalla kriget
kubakrisen
Tage Erlander
dubbelagent
Sovjetunionen
landsförräderi
flygvapen
USA

Allt börjar med det första förhöret av Stig Wennerström. Till en början förnekar han alla anklagelser och hävdar istället att han endast varit en länk mellan de två supermakterna. Han menar till och med att han verkat för freden. Under tiden genomsöks hans hem och hans arbetsplats. Under tredje förhöret blir trycket för stort för Stig och han börjar berätta sin historia från början.

Wennerström var i grunden en flygofficer men skickades 1940 till Moskva som flygattaché och hade som uppgift att samla information om den sovjetiska militären. I Moskva kom han sedan i kontakt med tyska underrättelsetjänsten och kom i praktiken att spionera för både Sverige och Tysklands räkning innan och efter det tyska angreppet på Sovjetunionen. Efter andra världskrigets slut blir han pressad av den amerikanska underrättelsetjänsten som hade bevis på att han hade hjälpt Tyskland under kriget. De vill att han ska fortsätta att spionera men med ny uppdragsgivare. Strax efteråt tar en sovjetisk general kontakt med honom och Stig Wennerström blir på så vis dubbelagent. Stig som nu blivit befördrad till överste placeras som flygattaché i Washington där han oförtrutet fortsätter sin verksamhet.

Överlämnandet av information sker ofta mitt framför näsan på högt uppsatta amerikanska och svenska militärer, politiker och tjänstemän under olika tillställningar där han exempelvis med ett handslag överlämnar en filmrulle. Stigs nästa placering blir i Sverige och kommer att passa hans spionverksamhet som handen i handsken.

Hans nya placering är i försvarsministerns militära stab där i princip all information om flygvapnet går via honom. Sverige hade vid denna tid världens fjärde största flygvapen och all information om detta var av högsta prioritet för den sovjetiska underrättelsetjänsten. I sin nya position har Stig tillgång till allt från flygplanskonstruktion och luftförsvar till de svenska planerna vid ett sovjetiskt angrepp samt alla svenska flygbasers placering.

Vid 55 års ålder skulle Stig egentligen gå i pension men han ansökte om att få fortsätta jobba vilket han också beviljades, han förflyttades dock till UD denna gång. Hans förflyttning berodde på att hans beteende väckt misstankar och då ville man placera honom på en plats där han inte kunde göra mer skada. Wennerström fortsatte dock med sitt spioneri på olika sätt fram till dess att han blev gripen. Stigs bekännelser som till helt nyligen varit hemligstämplade fick inte användas emot honom vid rättegången som slutade med att han fick livstids fängelse. Fängelsestraffet blev till slut endast 20 år varefter han benådades och släpptes fri 1974 och därefter levde som en fri man fram till 2006 då han avled.

Frågor efter visning

1. Varför var Sverige ett så intressant mål för spioneri under efterkrigstiden och kalla kriget? Utveckla ditt svar, det finns flera anledningar till att Sverige var av stort intresse för Sovjet.
2. Ersätt Sovjetunionen med Ryssland i ditt resonemang och fundera över om det går att dra några paralleller med dagens politiska situation. Tänk på vilka stater som är inblandade och hur Sveriges situation ser ut.
3. Hur kom det sig att Stig Wennerström kunde göra så mycket skada? På vilket sätt skadade hans spioneri Sverige?
4. Varför blev Stig Wennerström spion enligt honom själv?
5. Vad är en dubbelagent?
6. Hur lyckades han med att fortsätta vara en nyttig spion trots att han förflyttades till UD?
7. Vad tyckte de intervjuade personerna som kände Stig Wennerström om honom? Vilka egenskaper framhäver de?
8. Vad var egentligen kalla kriget? Vilka stod emot varandra? Varför kallas tidsperioden för just kalla kriget?
9. Stig Wennerström överlämnade enormt mycket material till Sovjetunionen, hur lyckades han med det utan att bli upptäckt under så lång tid?
10. Vilken information tror du att ryssarna värderade högst? Motivera ditt svar och fundera över vad informationen kunde användas till.
11. Stig Wennerströms fru nämns endast i förbigående i filmen i samband med cocktailpartyn och fester. Hur inblandad tror du att hon var? Visste hon ingenting eller var hon en medbrottsling.

Internetkällor

[Populär Historia: Om Stig Wennerström](#)

[TV4Play om Wennerström](#)

[Aftonbladet om Wennerströms död](#)

[Säkerhetspolisen om avslöjandet av Wennerström](#)

[NE om Stig Wennerström](#)

[SVD om Stig Wennerströms död](#)

[Världens Historia: Om kalla kriget](#)

[Populär Historia: Om kalla kriget](#)

[Sveriges Radio: Om Kubakrisen](#)

[Peter Englund om Kubakrisen](#)

[Nationalencyklopedin](#)

[Dagens nyheter skolsajt](#)

[Statistiska centralbyråns \(SCB\): statistik](#)

Filmen om Stig Wennerström passar bra i historia och samhällskunskap för grundskolans äldre elever. Här enligt några exempel ur det centrala innehållet i Lgr11 och Gy11, se www.skolverket.se.

I årskurs 7-9, historia, Lgr11

Syfte

- Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden. De ska också få möjlighet att utveckla en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

Centralt innehåll

- Kalla krigets konflikter, Sovjetunionens sönderfall och nya maktförhållanden i världen.
- Några historiska begrepp, till exempel antiken, mellankrigstiden, efterkrigstiden och kalla kriget samt olika syn på deras betydelser.

I årskurs 7-9, samhällskunskap, Lgr11

Beslutsfattande och politiska idéer

- Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter.

I gymnasiet, historia, Gy11

Syfte

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
- Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

Centralt innehåll

- Den europeiska epokindelningen utifrån ett kronologiskt perspektiv. Förhistorisk tid, forntiden, antiken, medeltiden, renässansen och upplysningstiden med vissa valda förändringsprocesser och fördjupningar. Problematisering av historiska tidsindelningars beroende av kulturella och politiska

förutsättningar utifrån valda områden till exempel varför tidsbegreppet vikingatid infördes i Sverige under 1800-talets slut eller jämförelser med tidsindelningar i någon utomeuropeisk kultursfär som Kina eller Indien.

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

I gymnasiet, samhällskunskap 2a, Gy11

Syfte: Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse för dagens samhälle samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Centralt innehåll

- Tematisk fördjupning i samhällsfrågor.
- Tillämpning av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i arbetet med komplexa samhällsfrågor.

